

KEDOURIE, Elie

ics'in kamu yönetimi bölümüne asistan tayin edildi. Bölüm başkanı Michael Oakeshott'un teşvikiyle geri çektiği doktora tezini *England and the Middle East: The Destruction of the Ottoman Empire 1914-1921* adıyla yayımladı (London 1956). Kitabın 1987'de yapılan üçüncü baskısının giriş kısmında Kedourie imtihan sırasında Gibb'in dile getirdiği görüşleri, kendisinin itirazlarını ve daha sonraki gelişmeleri anlatmaktadır (s. 1-89). 1965'te siyaset bilimi kürsüsü başkanlığına getirilen ve 1990'da emekli olunca ya kadar London School of Economics'teki bu görevinde kalan Elie Kedourie Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ve İsrail'in çeşitli üniversitelerinde dersler verdi, araştırmalarda bulundu; 1992'de Washington'da öldüğünde Karl Marx ve Hegel üzerine bir çalışma yapıyordu.

Kedourie milliyetçilik, sosyalizm, devrim gibi çağın ilerici saydığı akım ve hareketleri eleştirmeyi kendine iş edinen polemikçi bir düşünürdü. Eserlerinin bir kısmında yerli ve yabancı yenilikçilerin Ortadoğu'da yaptıkları tahribatı, diğer kısmında ise yenilikçi akımların Batı'da ve dünya genelinde doğurduğu kötü sonuçları ortaya koymaya çalıştı. Ortadoğu ile ilgili *Afghani and Abduh: An Essay on Religious Unbelief and Political Activism in Modern Islam* adlı eserinde (London 1966) Cemâleddin-i Efgânî ile Muhammed Abduh'u "dinî inançsızlık ve siyasî eylemcilik" timsali olarak sundu. Uluslararası İngiliz Krallık Araştırma Enstitüsü Chatham House'un olaylara bakışını ele alan çalışmasını ve Ortadoğu hakkındaki diğer araştırmalarını *Chatham House Version and Other Middle Eastern Studies* adıyla yayımladı (London 1970). Bu eserinde Mısır, Sudan, Filistin, Suriye ve Irak'la ilgili İngiliz politikalarının o günkü şartlara uygun olduğu görüşünü savunan Arnold Toynbee ve arkadaşlarının tezlerini çürütmeye çalışan Kedourie, XIX. yüzyılda Batı'nın Osmanlı toplumundaki hassas dengeyi bozmasına kadar Ermeniler ve yahudiler dahil bütün azınlıkların belli ölçüde kendi kendilerini yönettiklerini, Batı önderliğinde gelişen bölgedeki milliyetçilik hareketlerinin Ortadoğu'ya huzur ve istikrar getirmediklerini ve İngiltere'nin 1950'lere kadarki Ortadoğu politikalarının başarısız olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca I. Dünya Savaşı sonlarında Şam'ın Osmanlılar'dan alınmasıyla İngiliz casusu Lawrence'in bir ilgisinin bulunmadığını, aslında İngilizler'in, Şam'ı Araplar'ın kurtardığı havasını

verebilmek için Lawrence'in de aralarına karıştığı Şerif Hüseyin'e bağlı askerleri sonradan şehre soktuklarını savundu. *In the Anglo-Arab Labyrinth* adlı kitabında (Cambridge 1976) McMahan – Şerif Hüseyin mektuplaşmasında her iki tarafın da kendi amaçları peşinde koştuklarını, İngilizler'in Araplar'a ihanetinden söz edilemeyeceğini göstermeye çalıştı. *Arabic Political Memoirs* (London 1974) yazarın daha önce çeşitli dergilerde yayınladığı makalelerinden oluşmaktadır. Kedourie bu eserinde XIX ve XX. yüzyıllarda Ortadoğu'yu derinden etkileyen anayasal hareketler, Arap dünyasında siyasî partiler, Genç Türk ihtilâlinin Araplar üzerindeki etkileri, Genç Türkler'in masonlar ve yahudilerle ilişkileri, misyonerlerin Ortadoğu'daki faaliyetleri gibi olayları ve bazı önemli Arap ileri gelenlerinin siyasî yönlerini incelemektedir. Siyaset felsefesiyle ve Batı'daki siyasetle ilgili en ünlü kitabı *Nationalism* ise (London 1960) hoşgörülü, çok uluslu devletlere duyduğu hayranlığın bir örneğini oluşturur. Milliyetçiliğe sıcak bakmadığı için 1967 ve 1973 Arap-İsrail savaşlarına kadar siyonizm ve onun ürünü olan İsrail Devleti'ne pek ilgi duymadı. Ancak İsrail'in Ortadoğu'da yalnız kalması Kedourie'nin dindaşlarıyla daha yakın ilişki içine girmesine sebep oldu. 1973'ten sonra İsrail'i destekler bir tavır sergiledi ve ülkenin akademik ve kültürel hayatına katkılarını arttırdı (Vatikiotis, XXV [1991], s. 206). 1984 yılında İngiliz İşçi Partisi bakanlarından Richard Crossman'ın itiraflarına ilişkin görüşlerini ve siyaset, tarih, din üzerindeki çeşitli fikirlerini *Crossman Confessions and Other Essays in Politics, History and Religion* adıyla yayımladı (London 1984). Bu eserinde yine yenilikçilerin samimiyetsizliğini, tarihe yön verme çabalarının beyhudeliğini ve dinin bir huzur kaynağı olarak önemini işledi.

London School of Economics'te Michael Oakeshott'un etrafında toplanan diğer bazı muhafazakâr aydınlarla birlikte Kedourie, Margaret Thatcher'in 1979'da kazandığı seçim zaferinin ardından başlayan ve İngiltere'nin siyaset hayatına uzun süre hâkim olan Muhafazakâr Parti döneminin fikrî hazırlığına önemli katkılarda bulundu. Bununla beraber Thatcher hükümetinin tasvip etmediği icraatını eleştirmekten de geri durmadı; *Diamond into Glass: The Government and the Universities* (London 1988) ve *Perestroika in the Universities* (London 1989) adlı çalışmalarında bilim adamlarının tek gö-

revinin bilim üretmek olduğunu, bunu serbest pazar mekanizmasıyla ölçmenin, üniversitelere bu yersiz ölçüye göre tahsisat ayırmanın bilime aykırılığını anlattı.

Kedourie, 1964 yılında Londra'da üç aylık *Middle Eastern Studies* dergisini kurdu ve eşi Sylvia Haim'in de yardımıyla ölünceye kadar editörlüğünü yaptı. Kedourie'nin dergide başından beri uyguladığı en önemli ve dikkat çekici prensip, yazı sahibinin kimliğinden ve bağlı bulunduğu kuruluşun çok yazının kalitesinin dikkate alınmasıydı. Bu sebeple *Middle Eastern Studies* makale sahiplerinin sadece ismini vermekle yetinmektedir. Dergi onun ölümünden sonra Sylvia Haim Kedourie tarafından çıkarılmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

S. Kedourie, *Elie Kedourie 1926-1992*, London 1998; A. Silvera, "Middle East Politics: The Kedourie Version", *Suna Kill'ye Armağan: Cumhuriyete Adanmış Bir Yaşam*, İstanbul 1998, s. 337-346; N. Rejwan, "Elie Kedourie and Modern Islam", *Midstream*, XXVIII/7, New York 1982, s. 51-54; P. J. Vatikiotis, "In Memoriam Elie Kedourie, 1926-1992", *AAS*, XXV (1991), s. 203-207; "Elie Kedourie, 1926-1992", *Bulletin the Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies*, sy. 16, Tel Aviv 1992; Abbas Kelidar, "Elie Kedourie an Appreciation", *Journal of Contemporary History*, XXVIII/1, London 1993, s. 5-6; A. Mango, "Elie Kedourie: An Appreciation", *MES*, XXIX/3 (1993), s. 373-376; M. E. Yapp, "Two Great British Historians of the Modern Middle East", *BSOAS*, LVIII/1 (1995), s. 45-49.

ANDREW MANGO

KEF

(الكف)

Kişinin el, ayak ve yüz hatlarına bakarak huyunu ve şahsiyetini anlamaya çalışma
(bk. FIRÂSET).

KEFÂET

(الكفاءة)

Evlenecek eşler arasında dinî, ekonomik ve sosyal konum bakımından denkliği anlatan fıkıh terimi.

Sözlükte "eşitlik, denklik, benzerlik ve yeterli" anlamlarına gelen *kefâet*, bir fıkıh terimi olarak evlenecek eşler arasında belli hususlarda denkliğin bulunmasını, daha çok da evlenecek eşlerden erkeğin kadına denkliğini ifade eder. Denk olan erkeğe *küfüv* denilir.

Kur'an'da evlilik birliğinin sağlam temeller üzerine kuruluşunu ve sağlıklı işleyişini hedef alan bir dizi tedbir ve öğüt yer alırsa da kefâet konusu geçmez. Hadislerde ise konu, hukukî bir şart ve gereklilik olmaktan çok eşler arası uyumu ve ailenin devamlılığını sağlayıcı bir tavsiye ya da sosyal realitenin ifadesi olarak zikredilir.

Klasik dönem İslâm hukukçularının çoğunluğu, kendi zamanlarındaki sosyal gruplaşmayı ve aristokratik yapılanmayı da göz önüne alarak hem evlilikte uyumu sağlama hem de ilgili şahısların zarar görmesini önleme amacıyla kefâeti nikâh akdinin bağlayıcılık (lüzum), sıhhat veya nefâz şartı olarak görmüş, buna bağlı olarak evlenecek erkeğin kadına denk olması halinde kadına veya velilerine nikâhı feshetme hakkı tanımıştır. Azınlıkta kalan ikinci grup ise aynı dinin mensubu olarak bütün müslümanların eşit olduğundan hareketle kefâetin evlilikte hukukî bir şart ve gereklilik sayılmasını doğru bulmamış, sadece evliliklerde dikkate alınmasının yararlı olacağını söylemekle yetinmiştir.

Hukukî bir kurum olarak kefâet, evliliklerde kadın tarafının haklarını koruyucu bir şart olarak gündeme getirilir. Bunun için de esas itibarıyla erkeğin belli hususlarda kadına denk olması, erkeğin evleneceği kadından bu yönlerden daha aşağı bir durumda olmaması gerekir. Erkeğin kadından daha iyi bir seviyede bulunması ise kadının lehine bir durum olup denklige aykırı sayılmaz. Kefâetin hukukî bir şart olarak gerekip gerekmediği kadar hangi hususlarda aranacağı da fakihler arasında tartışmalıdır.

Kefâet konusunda en katı davranan ve kefâet kriterlerini en geniş tutan fakihler Hanefîler'dir. Bu biraz da onların kadına velisinin izni olmadan evlenebilme yetkisi tanımalarından kaynaklanır. Hanefîler, geniş tuttıkları kefâet şartına riayet edilmediğinde veliye nikâhı feshetme yetkisi tanıyarak kefâeti gözetmeyip velisinin de iznini almadan evlenen kadının bu evliliğinden velinin ve ailenin diğer fertlerinin zarar görmesini önlemek istemişlerdir. Hanefî mezhebine göre erkeğin evleneceği kadına altı noktada denk olması gerekir: Soy, müslüman oluş, hürriyet, meslek, dindarlık ve zenginlik. Nesep konusunda Araplar'ın geleneksel bakış açıları ve ayırımları doktrinde de korunur. Koca, karısına nesebi konusunda yanlış bilgi

vermişse kadının ve velisinin, eğer kadın kocasının nesebini bilerek evlenmişse sadece velinin nikâhı feshettirme hakkı vardır. Müslüman oluşta kıdem, daha çok Arap olmayanlar (mevâlî) arasında aranan bir şart olup bunda evlenecek kimse ile baba ve dedesinin müslüman oluşu esas alınır. Buna göre sadece kendisi müslüman olan erkek babası veya baba ve dedesi müslüman olan kadına denk sayılmaz. Köle, evlilik açısından hür bir kadına denk sayılmadığı gibi Müslümanlık'ta kıdemde aranan ölçüler hürriyette kıdem için de geçerlidir. Erkeğin meslek ve sanat yönüyle kadının ailesine denk olması ilkesine işlerlik kazandırılırken toplumların örfü ve genel yargısı esas alınarak meslekler itibarıyla belli gruplara ayrılır. Ancak Hanefîler'den Ebû Yûsuf ve Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî'nin meslek ve sanatı denklik kriteri olarak savunduğu, Ebû Hanîfe'nin ise meslek ve sanatlardaki itibarı izâfî ve değişken oluşunu esas alarak bu şartı aramadığı görüşü de vardır. Dindarlık ve zenginlik kriterlerinde de Hanefî imamları arasında benzer tartışmalar mevcuttur. Meselâ İmam Muhammed dindarlığı, sübjektif ve âhirete taalluk eden bir konu olması sebebiyle denklik ölçüsü saymazken Ebû Yûsuf, zenginlikte kocanın mehrin peşin kısmını ödeyebilmesini ve ailesinin geçimini sağlayabilmesini yeterli sayar.

İmam Şâfiî evlilikte denkliği dindarlık, soy, meslek ve sanat, hürriyet, bedensel ve zihinsel özürsü olmamak hususlarında arar. Ancak Şâfiî fakihleri, İmam Şâfiî'nin itibar ettiği beş şartın yanında zenginlik ve yaşta da denkliği mezhep görüşüne eklemişlerdir. Ahmed b. Hanbel, din ve takvâ ile meslek ve sanat dışında kalan özelliklere itibar edilmemesi gerektiği görüşündedir. Ahmed b. Hanbel'den nesep bakımından denkliğin aranması gerektiği görüşü de rivayet edilmiştir. Hanbelî fakihlerine göre din ve takvâ, meslek ve sanat, zenginlik, hürriyet ve soy olmak üzere beş konuda denklik aranır. 1917 tarihli Hukûk-ı Aile Kararnâmesi'nde Hanefî mezhebinin denklik konusundaki klasik doktrini terkedilerek sadece zenginlik ve sanat açısından erkeğin kadına denk veya ondan daha iyi durumda olması şartıyla yetinilmiştir (md. 45-50).

Evlilikte denkliğin gerekli olduğu kanaatini taşıyanlar, görüşlerini dindarlık ve takvâda denklik aranması gerektiğini beyan eden, "Zina eden erkek zina eden veya müşrik olan bir kadından başkasıyla ev-

lenmez. Zina eden kadınla da ancak zina eden veya müşrik olan bir erkek evlenir. Bu müminlere haram kılınmıştır" (en-Nûr 24/3) meâlindeki âyet dışında Kur'an'la temellendirebilmiş değillerdir. Soyda denkliği ise Kureyş'in kendi içinde, Araplar'ın kendi aralarında, Arap olmayanların da kendi aralarında denk olduklarını belirten hadise dayandırmışlardır. Ancak bu hadisin isnadının zayıf olduğu da kaydedilir (Şevkânî, VI, 146). Kefâetle ilgisi dolaylı olarak kurulabilen hadislerin ise denkliğin evlilikte fesih sebebi olduğu sonucunu çıkarmak için yeterli bulunmadığı söylenebilir (ilgili hadisler için bk. a.g.e., VI, 144-147).

Evlilikte denklik şartını arayan fakihlere göre kadının kendisi ve velileri denkliğin bulunmadığını bildikleri halde veya denklik konusunu önemsemeden ve araştırmadan nikâha razı olmuşlarsa, ya da nikâhtan sonra denklik bulunmadığını farkettikleri halde nikâhı kabul ettiklerini gösteren bir tutum ve davranış ortaya koymuşlarsa evlilik sahih ve bağlayıcı olarak vücut bulmuş olur. Bu takdirde kadın veya velileri mevcut nikâhı mahkeme mârifetiyle feshettirme hakkına sahip olmazlar. Kadın kendine denk bir erkekle evlilik yaptığında ise velilerin itiraz hakları bulunmaz; nikâh sahih ve bağlayıcı olarak gerçekleşir.

Erkek kendi kimliği, nitelikleri ve sosyal statüsü konusunda kadını yanıltmış, sonradan denklik bulunmadığı anlaşılmışsa hem kadın hem kadının velileri mahkeme kararıyla nikâhı feshettirme hakkına sahiptir. Erkek kendisi hakkında kadını doğru bilgilendirmiş, kadın da aralarında denklik olmadığını bildiği halde evlenmeye razı olmuşsa bu takdirde kadının evliliğe itiraz hakkı bulunmasa da velilerinin nikâha itiraz hakları vardır. Kadına nikâhı feshettirme hakkının tanınması kadının bu evlilikten göreceği zarar ve duyacağı utanç sebebine, veliye tanınması ise ailenin ortak çıkarını gözetme gerekçesine dayandırılmıştır. Ahmed b. Hanbel'den rivayet edilen bir görüşe göre kadının din ve takvâ bakımından kendine denk olmayan biriyle yaptığı evliliğe veliler zaman aşımı söz konusu olmaksızın her zaman itiraz edebilirler.

Kefâetin bulunmaması sebebiyle evliliğin feshini talep etme hakkını ancak yakın veliler kullanabilir. Denk olmayan evliliğe yakın veli razı olduğu takdirde uzak velilerin itiraz hakkı bulunmaz. Bu konu-

KEFÂET

da ulemâ arasında ihtilâf yoktur. Aynı yakınlıkta birden fazla velinin bulunması, velilerden birinin nikâhı onaylaması durumunda diğerlerinin itiraz hakkının bulunup bulunmayacağı konusunda ise ihtilâf edilmiştir. Ebû Hanîfe ve İmam Muhammed'e göre velilerden birinin nikâhı onaylaması diğerlerinin itiraz hakkını düşürür. Ebû Yûsuf ve Züfer b. Hüzeyl'e göre nikâhı onaylamayan velilerin itiraz hakları saklı kalır. İtiraz hakkına sahip olan veliler amcaoğluna kadar uzayabilir. Diğer asabelerin ve zevî'lerhâmın itiraz hakkı bulunmaz.

Denkliğin olmaması esas itibarıyla bir evlilik engeli değildir. Kadın ve kadının velileri denklik bulunmasına rağmen evliliğe razı olurlarsa nikâh sahih ve bağlayıcı olarak vücut bulur. Kendine denk olmayan biriyle kadının bilerek ve velilerinin onayını almadan yaptığı nikâhın sahih olup olmadığı konusunda fakihler arasında farklı görüşler mevcuttur. Hasan b. Ziyâd'ın Ebû Hanîfe'den naklettiği görüşe göre denklik yoksa nikâh sahih olmaz. Velinin itirazıyla nikâh feshedilse bile kalıcı birtakım zararların ortaya çıkmaması bakımından nikâhın sahih olduğunu söylemek ihtiyata uygun görülmüştür. Ancak mezheplerin tercih edilen görüşlerine göre denklik nikâh akdinin sıhhat şartı değil, bağlayıcılık şartıdır. Nikâh velilerin onayına bağlı olarak vücut bulur. İmam Muhammed'den gelen görüş budur. Ancak velilerin mahkemeye başvurarak nikâha itiraz etme hakları vardır. Hanefî mezhebinde yer alan üçüncü bir görüşe göre velilerin nikâha itiraz hakları süresiz değildir. Eğer denk olmayan bir evlilik sonrası kadın hamile kalmış veya çocuk dünyaya gelmişse çocuğun hukukunu koruma adına artık velilerin itiraz hakları sona erer. Zira çocuğun menfaati anne ve babasının birlikteliğiyle daha iyi korunur.

Erkeğin kadına denkliğinde evliliğin başlangıcı esas alınır. Kocanın sonradan işlerinin kötüleşmesi, başlangıçta sahip olduğu imkân ve özellikleri kaybetmesi denkliliği bozamaz ve evliliği sona erdirmeye sebebi kılınmaz. Öte yandan denkliğin bulunmaması halinde nikâhın feshi ancak mahkeme kararıyla sonuçlandırılabilir. Bu yüzden denkliğin bulunmadığı ileri sürülerek hâkim kararı olmaksızın eşleri ayırmak câiz görülmez (Serahsî, V, 26; Bilmen, II, 70-71).

İmam Mâlik ve Süfyân es-Sevrî din ve takvâ, evliliğin devamını imkânsız kılan zi-

hinsel ve bedensel özürlerden başka bir kefalet ölçüsü aranmayacağı görüşünde olup din ve takvâ konusunda denklik arayışı "Allah katında en değerliniz takvâ bakımından en üstün olanınızdır" (el-Hucurât 49/13) meâlindeki âyetle temellendirilir. *el-Câmi'u's-şâhîh*'indeki bab başlıklarından Buhârî'nin de dindarlık dışında bir kefalet ölçüsü tanımadığı anlaşılmaktadır (Buhârî, "Nikâh", 15-16). Hasan-ı Basrî ve Hanefiler'den Kerhî, denklik için öngörülen niteliklerin evliliğin feshine imkân veren bir kriter olmaması gerektiği görüşündedir. Zâhirîler de evlilikte denkliliğe itibar edilmemesini savunur, zina etmeyen ve fâsik olmayan bütün müslümanları birbirine denk sayarlar. Evlilikte kefaletin şart olmadığı görüşünde olanlar Kur'an'ın takvâyâ ve müslümanların kardeşliğine vurgu yapan âyetlerini (el-Hucurât 49/10, 13) ve, "İnsanlar bir tarağın dişleri gibi birbirlerine eşittir" (Muttaki el-Hindî, IX, 38); "Arap'ın Arap olmayanlara bir üstünlüğü yoktur; üstünlük ancak takvâ ile dir" (*Müsned*, V, 411) meâlindeki hadisler ve benzerleriyle Hz. Peygamber'in bizzat kendi akrabalarından olan kadınlar dahil olmak üzere Kureyş kadınlarını diğer Araplar'la, Arap kadınları Arap olmayanlarla evlendirmesi veya bu iş için aracı olması gibi sünnetten delilleri göz önüne alarak evlilikte denkliğin dikkate alınacak bir özellik olmadığı görüşünü Kur'an ve Sünnet'le temellendirmişlerdir.

Evlilikte kefalet şartını arayan fakihlerin bu şartları dönemlerinin örf ve telakkilerine göre ortaya koydukları anlaşılmaktadır. Kefaletin evlenecek eşler açısından öneminde, eşler arasında uyumun ve evlilik birliğinin devamının sağlanmasında önemli bir etken olduğu şüphesizdir. Ancak evlenecek eşlere üçüncü şahısların müdahalesi bir tavsiye boyutunu aşmamalıdır. Hz. Peygamber'den rivayet edilen, "Dini ve ahlâkı itibarıyla hoşunuza giden bir kişiden teklif aldığınız takdirde onu evlendirin. Eğer böyle davranmazsanız yeryüzünde büyük bir fitne ve düzensizlik olur" (Tirmizî, "Nikâh", 3; Şevkânî, VI, 145) hadisini ve benzerlerini bu kapsamda değerlendirmek gerekir. Şevkânî kefaletle itibar edilmesini gerektirecek bir hadis rivayet edilmediğini söyler (*Neylû'l-evâtâr*, VI, 146). Bunun için evlilikte eşler arası denkliliği, evliliğin sağlanmasında temeller üzerine kurulması açısından dikkate alınması faydalı görünen bir husus olarak kabul etmek ve nihâi seçimi taraflara bırakmak daha uygun görünmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, V, 411; Buhârî, "Nikâh", 15-16; Tirmizî, "Nikâh", 3; Serahsî, *el-Mebsûr*, V, 22-30; Burhâneddîn el-Merginânî, *el-Hidâye*, Kahire 1937, I, 145-147; İbn Rüşd, *Bidâyetü'l-müctehid*, II, 13-14; İbn Kudâme, *el-Muğni*, VII, 371-380; Muttaki el-Hindî, *Kenzü'l-ummâl*, IX, 38; Şirbînî, *Muğni'l-muhtâc*, III, 164-168; Şevkânî, *Neylû'l-evâtâr*, VI, 144-147; M. Ebû Zehre, *Muḥâdarât fi 'aḳdi'z-zevâc ve âşârih*, Kahire 1391/1971, s. 185-198; M. Mustafa Şelebî, *Aḥkâmü'l-üsrê fi'l-İslâm*, Beyrut 1397/1977, s. 291-308; Bilmen, *Kamus*², II, 65-75; M. Muhyiddin Abdülhamîd, *el-Aḥvâlü's-şâhşiyye*, Beyrut 1984, s. 89-100; M. Akif Aydın, *İslâm-Osmanlı Aile Hukuku*, İstanbul 1985, s. 27-28, 193-194.

HAMZA AKTAN

KEFALET

(الكفالة)

Bir hakkın güvenceye bağlanması amacıyla bir kimsenin asıl borçluna alacaklı karşısındaki sorumluluğuna katılması veya birinin teslimini üstlenmesi anlamında fıkıh terimi.

Sözlükte kefalet "bir şeyi bir şeye eklemek, katmak, bitiştırmek" gibi anlamlara gelir. Arapça'da kefaletle yakın anlamlarda kullanılan damân, hamâle, zeâmet gibi başka kelimeler de vardır. Damân ile kefalet arasında anlam yakınlığı bulunmakla birlikte kefaletin daha çok şahıs (nefs), damânın ise mal ile olması dildeki konuluşları bakımından farklı olduklarını gösterir. Zira kefalet genelde, bulunduğu yerden ayrılıp kaybolması mümkün olan şeylere (şahıs), damân ise böyle olmayan şeylere tahsis edilerek kullanılır. Damân borçlu adına bir şeyin üstlenilmesi, kefalet ise kefil olunan kişinin kendisinin taahhüt edilmesidir. Nitekim Hz. Meryem'in bakım ve gözetim sorumluluğunun üstlenilmesinde olduğu gibi (Âl-i İmrân 3/37) birinin geçim sorumluluğunu üstlenmek damân değil kefalet kelimesiyle karşılır (Ebû Hilâl el-Askerî, s. 201). Damânın mal, kefaletin insan için kullanılmasının bir delili de insanın tanımadığı biri adına bir şeyi ödemeyi üstlenmesi câiz olduğu halde tanımadığı birine kefil olmasının câiz olmamasıdır. Beyzâvî'nin mala kefaleti damân, şahsa kefaleti kefalet başlığı altında ayrı ayrı ele alması (*el-Câyetü'l-kuşvâ*, I, 529-535), Tahâvî ve Ebû Ca'fer et-Tûsî'nin kefalet bahislerini inceledikleri bölüm başlığında kefalet ve damân kelimelerini birlikte kullanmaları (*el-Muḥtaşar*, s. 102; *en-Nihâye*, s. 314), bu ince farkı dikkate aldıklarını göstermesi yanında kefaletin türleri arasındaki ma-